

examen bundel[®]

2017|2018

drs. A. Maurer

havo

m&o

Jouw beste voorbereiding
op je examen in 2018

ThiemeMeulenhoff

Voorwoord

Met deze EXAMENBUNDEL kun je je goed voorbereiden op het examen voor het vak management & organisatie op havo-niveau.

De EXAMENBUNDEL bevat de volgende onderdelen:

- Deel 1:** Hier vind je per examenonderwerp een aantal (bewerkte) examenopgaven met uitwerkingen. Hierbij is rekening gehouden met de verduidelijking van de eindtermen door het CvE vanaf 2011. In de uitwerkingen staan de antwoorden en de daarbij horende toelichtingen. Verder vind je hier opgaven waarmee je je reken- en grafische vaardigheden kunt vergroten.
- Oriëntatietoetsen:** Deze bestaan uit vragen over alle onderwerpen die in 2018 centraal geëxamineerd worden. Zo kun je nagaan of je de basisbegrippen van de examenonderwerpen beheerst. De antwoorden vind je op www.examenbundel.nl. Na het invullen van je scores krijg je een studieadvies. Je moet beide oriëntatietoetsen maken.
- Deel 2a:** In dit deel staan vier complete examens met uitwerkingen. In de uitwerkingen vind je uitleg en toelichting bij de antwoorden.
- Deel 2b:** Hierin vind je het integrale examen van 2017, het eerste tijdvak, *zonder* uitwerkingen. Dit kun je gebruiken als oefenexamen. De antwoorden vind je op www.examenbundel.nl. Op deze site kun je nog veel meer gratis oefenexamens downloaden.
- Bijlagen:** Achterin deze bundel vind je tabellen om je 'cijfer' te bepalen na het maken van de oefenexamens, en een onderwerpregister.

Met deze EXAMENBUNDEL kun je oefenen voor het examen in je eigen tijd en in je eigen tempo. Oefenen houdt in dat je probeert een opgave eerst zelf te maken.

Daarna controleer je jouw antwoorden met de uitwerkingen.

Je kunt je vaardigheid om examenopgaven te maken vergroten door het boek *SAMENGEVAT* te gebruiken. In dat boek wordt de examenstof per onderwerp overzichtelijk gemaakt en uitgelegd.

Ook op www.examenbundel.nl kun je op verschillende manieren oefenen om te kijken of je alle examenstof al beheerst.

Het centraal examen M&O havo 2018 wordt afgenomen op **woensdag 23 mei tussen 13.30 en 16.30 uur**.

De makers van de EXAMENBUNDEL en SAMENGEVAT wensen je daarbij alvast heel veel succes!

Voor reacties, zowel van leerlingen als van docenten, houden wij ons graag aanbevolen. Mail naar vo@thieme.meulenhoff.nl.

Amersfoort, mei 2017

Opmerkingen

De overheid stelt regels op die betrekking hebben op de specifieke examenonderwerpen, de hulpmiddelen die je tijdens je examen mag gebruiken, duur en datum van je examen, etc. Hoewel deze EXAMENBUNDEL met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is samengesteld, kunnen auteur en uitgever geen aansprakelijkheid aanvaarden voor de aanwijzingen die betrekking hebben op publicaties van de overheid.

Het is altijd raadzaam je docent of onze website www.examenbundel.nl te raadplegen voor actuele informatie die voor jouw examen van belang kan zijn.

Inhoud

3 voorwoord

deel 1

oefenen op onderwerp

1 Reken- en grafische vaardigheden (domein A)

9 oefenvragen

2 Financiering (domein C)

- 20 oefenvragen Rechtsvormen
- 24 oefenvragen Eigen vermogen bij een nv en bv
- 34 oefenvragen Consumptief krediet
- 40 oefenvragen Lang en kort vreemd vermogen
- 47 oefenvragen Interestberekeningen

3 Financieel beleid van niet- commerciële organisaties (domein E1)

55 oefenvragen

4 Financieel beleid van commerciële organisaties (domein E2)

- 65 oefenvragen Permanentie
- 74 oefenvragen Kosten- en opbrengsten-analyse
- 85 oefenvragen Voorraad
- 93 oefenvragen Afschrijvingen
- 99 oefenvragen Break-evenanalyse
- 107 oefenvragen Begrotingen

5 Externe financiële verslaggeving (domein G)

- 116 oefenvragen Interpretatie balans en resultatenrekening
- 125 oefenvragen Kengetallen

oriëntatietoets

nagaan wat je al weet

- 139 oriëntatietoets 1
- 144 oriëntatietoets 2

deel 2a

examens met uitwerkingen

Examen 2015-I

- 153 opgaven
- 173 uitwerkingen

Examen 2015-II

- 179 opgaven
- 195 uitwerkingen

Examen 2016-I

- 200 opgaven
- 213 uitwerkingen

Examen 2016-II

- 218 opgaven
- 236 uitwerkingen

deel 2b

examen zonder uitwerkingen

Examen 2017-I

- 245 opgaven

bijlagen

cijferbepaling
onderwerpregister

deel 1

oefenen op onderwerp

1 Reken- en grafische vaardigheden

Hieronder staan reken- en grafische vaardigheden waar je kennis van moet hebben om het examen te kunnen maken. Voor jou en je docent is het belangrijk om te controleren of je alle vaardigheden beheerst. Bij elke vaardigheid is een aantal opgaven met uitwerkingen gegeven om je kennis te toetsen en oefenen. Als je deze vaardigheden goed onder de knie hebt, zal dit het maken van de examens vergemakkelijken.

A. Grafieken tekenen

A1. Totale Opbrengsten, Totale Kosten, Totale Winst

A2. Totale dekkingsbijdrage, Totale constante kosten, Totale Winst

B. Volgorde van bewerkingen

C. Gebruik van onbekenden in een vergelijking

D. Breuken en randvoorwaarden

Opgaven

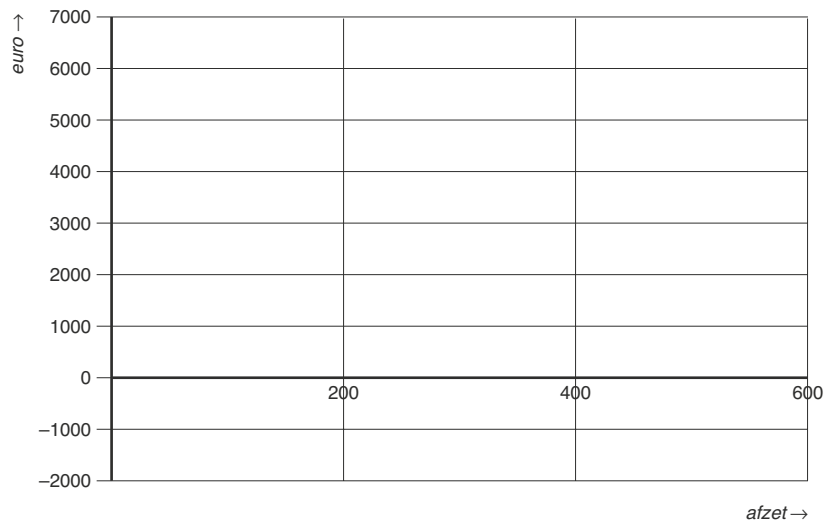
A. Grafieken

A1. Totale Opbrengst (TO) en Totale kosten (TK) en Totale winst (TW)

1 Gegeven:

- verkoopprijs per product € 10 exclusief btw
- variabele kosten per product € 6
- totale constante kosten € 1.600 per maand.

Gevraagd: Teken de lijnen van de TO, TK en TW in onderstaande grafiek.

- 2 Firma Op den Berg is een handelsonderneming in eieren en maakt gebruik van een eiersorteermachine. Omdat deze machine traag is en steeds meer storingen gaat vertonen, zal Op den Berg deze machine gaan vervangen. Bij de aanschaf van een nieuwe eiersorteermachine heeft Op den Berg de keuze uit de typen SE I en SE II.

Van SE I is het volgende gegeven:

- aanschafwaarde € 300.000
- restwaarde € 20.000
- levensduur 4 jaar
- constante kosten (exclusief afschrijving) per jaar € 30.000
- variabele kosten per 100.000 eieren € 1.000
- capaciteit per jaar in eieren 6 miljoen

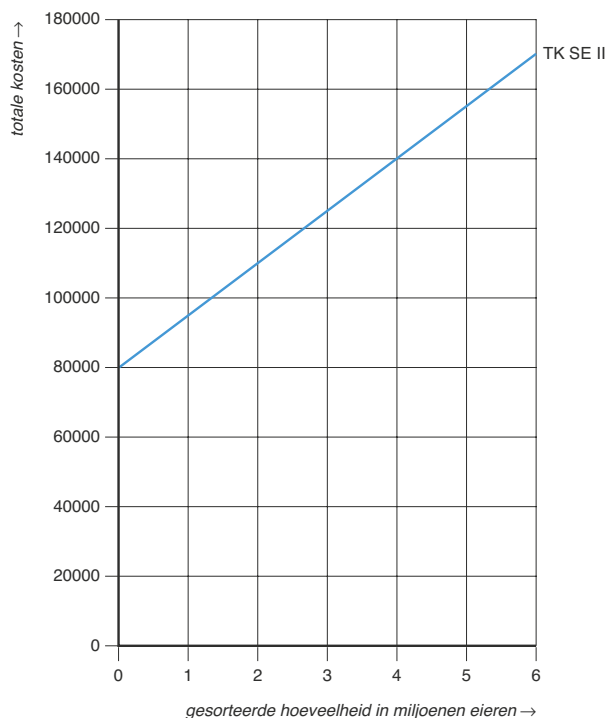
De firma verwacht jaarlijks 5 miljoen eieren te sorteren en te verkopen.

Op den Berg schrijft op haar machine af met jaarlijks gelijke bedragen.

Op den Berg rekent de afschrijvingskosten van de sorteermachine tot de constante kosten.

In de uitwerkbijlage bij deze opgave is de grafiek van de totale kosten van sorteermachine SE II weergegeven.

- a. Toon met een berekening aan dat de totale constante kosten van SE I € 100.000 per jaar bedragen.
 - b. Teken in deze uitwerkbijlage de totale kostenlijn van sorteermachine SE I.
- Op den Berg baseert haar keuze van de machine op de jaarlijkse totale kosten.
- c. Welke sorteermachine zal Op den Berg aanschaffen? Motiveer het antwoord met behulp van de ingevulde uitwerkbijlage.

3 In deze opgave blijft de btw buiten beschouwing.

Handelsonderneming Xtra koopt en verkoopt uitsluitend flessen mineraalwater. De verkoopprijs is € 0,50 per fles. De verwachte afzet voor het tweede kwartaal van 2002 is 1.500.000 flessen.

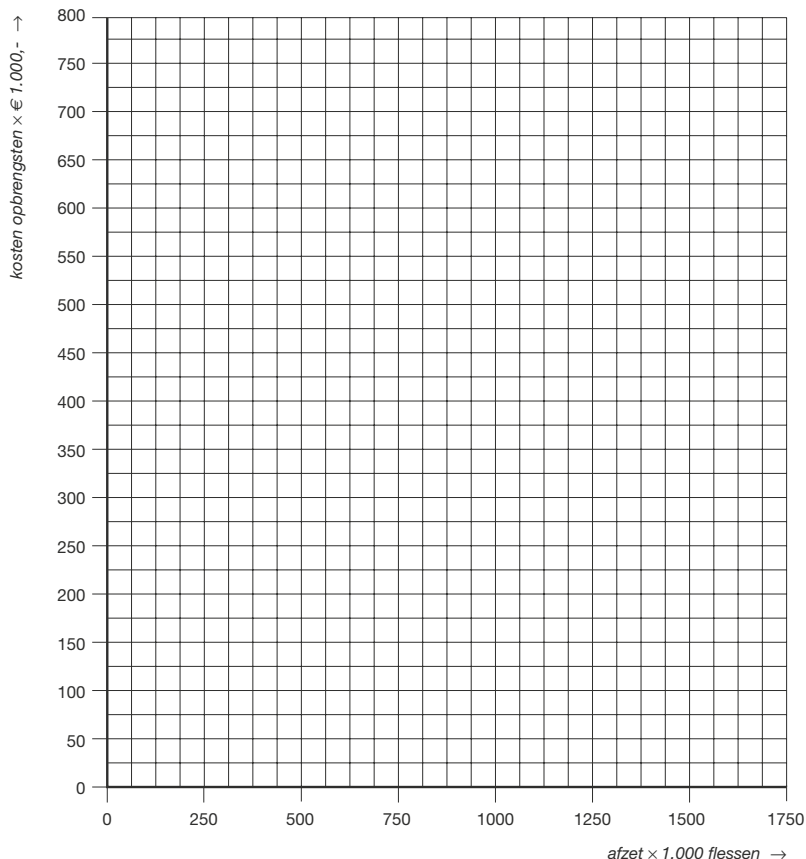
Voor het tweede kwartaal van 2002 is de verwachte inkoopprijs van één fles mineraalwater € 0,25.

De verwachte bedrijfskosten voor het tweede kwartaal van 2002 zijn:

- variabele inkoopkosten € 0,01 per fles;
- variabele verkoopkosten € 0,025 per fles;
- variabele algemene kosten € 0,015 per fles;
- constante (of vaste) kosten € 200.000.

Onderneming Xtra wil bepalen hoeveel de afzet in het tweede kwartaal kan dalen voordat de break-even afzet van dat kwartaal bereikt wordt.

- a. Teken op de bijlage die bij deze vraag hoort, voor het tweede kwartaal van 2002, de lijn van de totale kosten (TK) en de lijn van de totale opbrengsten (TO). Zet bij de lijn van de totale kosten TK en bij de lijn van de totale opbrengsten TO.
- b. Bepaal met behulp van de grafiek met hoeveel flessen de verwachte afzet voor het tweede kwartaal van 2002 kan dalen voordat de break-even afzet bereikt wordt.

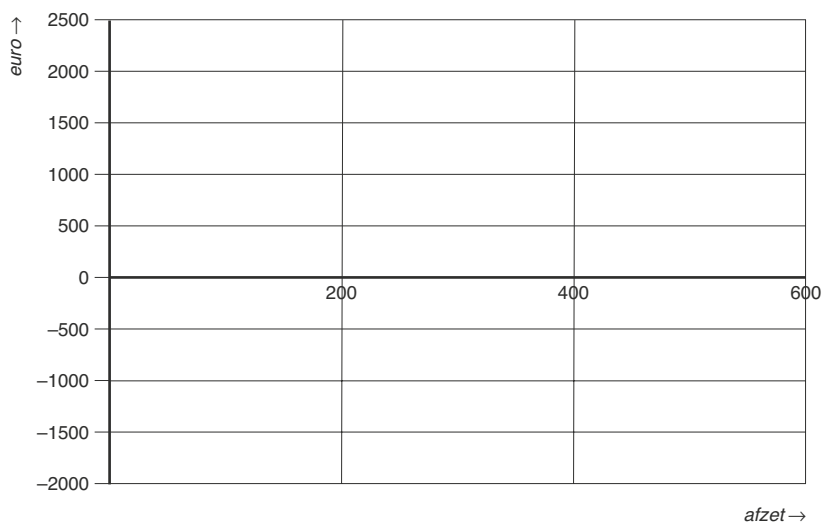

A2. Totale dekkingsbijdrage en totale constante kosten

- 4 Een onderneming handelt in één product, waarvan is gegeven:
- verkoopprijs per eenheid product: € 10;
 - variabele kosten per eenheid product: € 6;
 - totale constante kosten per maand: € 1.600.

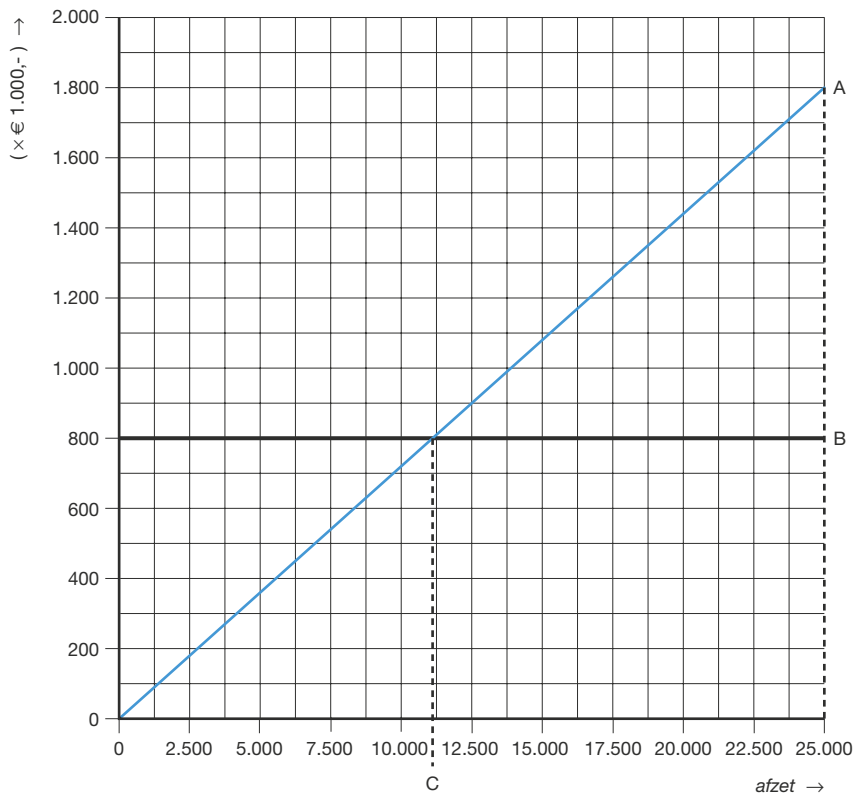
Teken in onderstaande grafiek de lijnen van:

- de totale dekkingsbijdrage
- de totale constante kosten
- de totale winst.

- 5 Onderneming Prestom is producent van verschillende soorten printers. Voor het jaar 2002 is voor printer PM 346 de volgende grafiek opgesteld.

Grafische weergave van de ontwikkeling van de totale dekkingsbijdrage van printer PM 346 in 2002 bij een verkoopprijs van € 120,- per printer PM 346

Legenda:

A = de lijn van de totale dekkingsbijdrage¹⁾ van printer PM 346 in 2002

B = de lijn van de totale constante kosten van printer PM 346 in 2002

C = de break-evenafzet van printer PM 346 in 2002

¹⁾ De dekkingsbijdrage per eenheid product wordt berekend door de verkoopprijs per eenheid product te verminderen met de totale variabele kosten per eenheid product.

Uit de grafiek valt af te leiden dat bij een verwachte afzet in 2002 van 25.000 printers PM 346 de verwachte totale kosten in dat jaar € 2.000.000 zijn.

Toon dit aan met behulp van een berekening en gebruik daarbij de grafiek.

B. Volgorde van bewerkingen

Hoe Moeten We Van De Onvoldoendes Afkomen: HMWVDOA

Volgorde:

1. **H**aakjes wegwerken
2. **M**achtsverheffen en **W**orteltrekken
3. **V**ermenigvuldigen en **D**elen
4. **O**ptellen en **A**ftrekken

Bundels voor al je vakken bestel je op
www.examenbundel.nl

examenbundels

havo	Duits	978-90-06-39163-3
havo	Engels	978-90-06-39187-9
havo	Frans	978-90-06-39171-8
havo	Nederlands	978-90-06-39170-1
havo	biologie	978-90-06-39162-6
havo	natuurfkunde	978-90-06-39172-5
havo	scheikunde	978-90-06-39190-9
havo	wiskunde A	978-90-06-39200-5
havo	wiskunde B	978-90-06-39201-2
havo	aardrijkskunde	978-90-06-39184-8
havo	economie	978-90-06-39183-1
havo	geschiedenis	978-90-06-39186-2
havo	m&o	978-90-06-39175-6
havo	maatschappijwetenschappen	978-90-06-39173-2

Meer kans van slagen met de
Examenbundel!

De *Examenbundel* bevat oefeningen met uitleg bij de antwoorden, zodat je leert tijdens het oefenen.

De bundel is speciaal samengesteld voor dit schooljaar, dus je oefent altijd de juiste stof.

Test je kennis met de Oriëntatietoets en kijk voor meer tips om te slagen op www.examenbundel.nl.

havo

samengevat

havo	biologie
havo	natuurfkunde
havo	scheikunde
havo	wiskunde A
havo	wiskunde B
havo	aardrijkskunde
havo	geschiedenis
havo	economie
havo	m&o
h/v	Nederlands 3F / 4F
h/v	rekenen 3F

Meer kans van slagen met *Samengevat!*
Samengevat biedt je een helder en beknopt overzicht van alle examenstof.

Engels/Duits/Frans in de praktijk zijn theorieboekjes die geworteld zijn in de praktijk. Met een compacte uitleg van grammatica en vele voorbeeldzinnen.

Engels in de praktijk 978-90-06-07397-3

Duits in de praktijk 978-90-06-07396-6

Frans in de praktijk 978-90-06-07398-0

